

למה לא לתת הזדמנות לשלום – פעם אחת

חנן יובל

תאר לעצמך שאין רקיע זה קל אם תנסה ואין גהינום מתחתינו ומעלינו – אין שמים. תאר לעצמך את כל האנשים חיים למן ההווה תאר לעצמך שאין כלל ארצות אין זה קשה לעשות וכן – כל דבר אחר תאר לעצמך את כל האנשים חיים חיים בשלום תאר לעצמך שכל קנין איננו בנמצא אני תמה אם תוכל ללא צורך בחמדנות, אהבת בצע או רעב אחר תאר לעצמך את כל האנשים מחלקים ביניהם את העולם אתה יכול לכנותני "חולם" אך אני איני היחיד אני מקווה כי יום אחד תצטרף אלינו גם אתה והעולם יהיה כאחד.

בשיר "CRIPPLED INSIDE" (תקליטו השני) אומר ג'והן לנון:

"אתה יכול להבריך את נעלך ולבוש מעיל. אתה יכול לטרוק את שעריך ולהיראות נחמד למדי. אתה יכול להחביא את פניך מאחורי חיוך דבר אחד אינך יכול להחביא, והוא – כאשר אתה נכה בתוכך. אתה יכול ללבוש מסכה ולצבוע את פניך. אתה יכול לכנות עצמך כגזע אנושי. אתה יכול לענוב צווארון ועניבה. דבר אחד לא תוכל להסתיר, והוא – כאשר הנך נכה בתוכך. אתה יכול ללכת לכנסייה ולשיר המנונים. אתה יכול לשטוט אותי עפ"י צבע עורי. אתה יכול לחיות בשקר עד מותך. דבר אחד אינך יכול להסתיר כאשר אתה נכה בתוכך."

ביטוי עז יותר לרבריו אלה אפשר לראות בשיר "GIMME SOME TRUTH": "אני חולה ועייף מלשמוע דברים מאנשים צבועים, מתחסדים וארוזים היטב במידה קצרה ובאופק צר. כל מה שאני רוצה זו אמת. רק תנו לי מעט אמת. נלאיתי לקרוא דברי פוליטיקאים נאורוטיים, פסיכויטיים ובעלי ראש חזיר. כל מה שאני רוצה זו אמת. רק תנו לי מעט אמת..."

בשיר "WORKING CLASS HERO" מתקייף לנון את החברה שממנה צמח ואשר נתנה לו את פרסומו, עושרו ומעמדו, והודות לה יכול הוא היום לומר את דברו. הוא מבקר את החברה, שהוא כביכול גיבורה. השיר מופיע בתקליטו הראשון: "ברגע היוולדך הם גורמים לך שתרגיש קטן ע"י כך שלא ניתן לך זמן – לכולם. עד שהכאב כה גדול. הם מכאיבים לך בבית ומכים אותך בביה"ס. הם שונאים באמת להיות משהו... הם מכאיבים לך בבית ומכים אותך בביה"ס. הם שונאים אותך אם אתה פיקח, אך הם מבזים טיפש. עד שנפשך לא תשתגע לא תוכל לעקוב אחר חוקיהם. גיבור מעמד הפועלים זה באמת משהו... אחרי שחרשו בך כמשך עשרים שנה הם מצפים ממך שתתפוס איזו קאריירה, וכשאתה אינך ממלא, למעשה, את הפונקציה – אתה מתמלא בחד. גיבור מעמד הפועלים זה משהו... מחזיקים אותך מסומם – ע"י דת, סקס, T.N.T. ואתה חושב שאתה כה פיקח וחופשי, אך ככל שאני מבחין – אתה עדיין פלח צר אופק. גיבור מעמד הפועלים זה באמת להיות משהו..."

בשיר "I'M ONLY SLEEPING" מביע ג'והן את ביקורתו על החברה הקיימת ע"י "ניטרול" עצמו מהחיים: "אל תעיר אותי משנתי, אל תרעיל את יומי, אני נמצא הרחק, מכאן." בהוצאת עצמו מן הכלל הוא מבקר את הכלל, את החברה ומנהגיה. בולט הקשר להשקפתו של ניטשה על העולם: תום העולם, המצב הטבעי שלו כשהוא נקי מערכים, הציות של אדם לעצמו, לטבעו, מושגי חובה זכות ומצפון וכן פעולת החברה המפנימה את האינסטינקטים שבאדם נגד עצמו, החברה כקובעת והשאלה הרטורית (אצל ניטשה) מי היא החברה. ערכים ניטשיאניים אלה נמצאים בבסיס גישתו והשקפת עולמו של לנון. המסקנה הישירה מכך – התבודדותו והאמונה בעצמו ובעוצמתו בלבד. הציות לעצמו ולטבעו, בניגוד לחוקי החברה. לנון מבטא גישה זו כבר בשירו "HOLD ON" מתוך תקליטו הראשון: "החזק מעמד, ג'והן, ג'והן החזק מעמד. זה הולך להיות כפי שצריך, אתה הולך לנצח במאבק. כאשר אתה עם עצמך ואין אחר בלעדיך, רק אמור לעצמך להחזיק מעמד."

את הביטוי החריף ביותר לחוסר אמונתו בעולם, אשר מולו הוא מעמיד את עצמו ואת אמונתו בעצמו, אפשר לראות בשיר "GOD" מתוך תקליטו הראשון: "אלוהים הנו מושג שעל פיו אנו מודדים את כאבנו. אחזור שנית. אלוהים הנו מושג שעל פיו אנו מודדים את כאבנו. אני לא מאמין בקסמים... אני לא מאמין בתנ"ך. אני לא מאמין בהיטלר. אני לא מאמין בישו. אני לא מאמין בקנדי. אני לא מאמין בבודהה. אני לא מאמין במנטרה. אני לא מאמין ביוגה. אני לא מאמין במלכים. אני לא מאמין באלבסי (פרסלי). אני לא מאמין בצימרמן (בוב דילן). אני לא מאמין ב-"BEATLES". אני מאמין רק בי. יוקו ואני. וזו המציאות. החלום נגמר." בהקשר טבעי עולה פה קביעתו של ניטשה כי האדם הוא האידיאל. הוא המפרש את החיים כמות שהם והוא פרי אנושי טהור. לעומתו, מושג האל הוא מלאכותי: "אנו מתכחשים לאלוהים ומכחישים את אחריותו, ורק בדרך זו נשחרר את העולם. היחיה אדם בלי להאמין במשהו? כן, בתנאי שאדם יהפוך את העדר האמונה למתודה. כך יחוש בכאב ובשמחה מתוך רגש ראשוני זהה." ואצל סארטר: "שאיפתו של האדם היא להיות יצור שביסודו התשוקה להיות אל. שאיפה זו היא אחת הדרכים שבהן הוא יכול לחיות את מצבו האקזיסטנציאליסטי, או, לפחות, לשאוף להגשמתו." (כזכור, מבסס סארטר את אחריותו המוחלטת של האדם למע"ו שיו בעולם ללא אלוהים).

שוב ושוב יש לומר כי אין לראות בג'והן לנון הוגה לשמו עפ"י התפיסה המקובלת, אלא משורר ופייטן, המבצע את יצירתו בכוח רב; ואשר הן ביצירתו והן בכוח הבעתו גלומה פילוסופיה הנשענת על רעיונותיהם של פילוסופים שקדמו לו מבחינת תקופתם ועל מישקעים חברתיים השייכים לתקופתו הוא. ■

ב תקליט השני, שהוציא ג'והן לנון לבדו לאחר פירוק החיפושיות, מופיעה תמצית תורתו "הפילוסופית" שעניינה "השתעשעות" ברעיון שאינו בר-קיום.

"תורה" זו עולה מכתביו, מתקליטיו, ואף מתוך הביאוגרפיה שלו שהתפתחה על רקע תקופה המאופיינת במהפכת ערכים, שהוא וחבריו ב"להקת ה"חיפושיות" שמשו לה קטליזטור.

ג'והן לנון היה האידיאליסט והפילוסוף שבחבורה מופלאה זו, אשר לא ידעה כלל שעיסוקה – הגות. הם "פשוט" גידלו שער וכתבו שירים. אך בשיריהם הובעה קיומיות פשוטה ביותר, בגישתה ובנושאים שבהם עסקה, קיומיות שהיתה לה עוצמה פילוסופית, גם אם לא היתה פילוסופיה במונח המקובל של המלה. הם שרו על נושאים יומיומיים: על שמש וירח, על יום ולילה, על אבנים ועל עצים, על אנשים ועל בעיותיהם, וכל זאת לא כדרך הרומנטית והלירית המקובלת אלא באופן בלתי אמצעי ובשפה ראשונית. על השיר "A DAY IN THE LIFE" אומר לנון בהערות שוליים: חיברתי שיר זה כשעיתון ה"דיילי מייל" היה פרוש לפני על הפסנתר ופתח במדרור 'חדשות בקצרה' או 'מקורב ומרחוק', או איך שהם קוראים למדרור זה..." זו היתה כפירוש מהפכה.

את אחת העולות העיקריות בעולם ראה לנון במלחמה. קאמי אמר, שמרד האדם הוא נגד תפילות קיומו, נגד המוות, נגד הרצח, נגד א-יהצדק ונגד העדר תכונה. ג'והן לנון ראה במושג המלחמה ביטוי לכך אלה. בהערות שוליים לשיר "WORLD WITHOUT LOVE" הוא אומר: "בכל אחד מאיתנו יש היטלר, אך כמו כן יש בנו אהבה ושלוש. אז למה לא לתת הזדמנות לשלום – פעם אחת?" (אחד משיריו המפורסמים – "תנו צ'אנס לשלום"). יש לו שיר ילדים הנקרא: "הסיפור בהמשך כים של בנגלו ביל". זהו שיר רציני ביותר, שבו שרים הילדים בעליונות בפזמון חוזר לאחר כל בית, שבו מסופר על הריגת חיה מסויימת: "הי, בנגלו ביל, ספר מה הרגת?" בבית האחרון שואלים הילדים אם להרוג זה לא פשע. על כך עונה האם: "לא אם החיה מביטה עליך באופן אכזרי." ובהערה לשיר זה אומר ג'והן: "אנשים רבים, אשר טוענים נגד זה שהסכמנו לקבל את תואר הכבוד מהמלכה, קבלו את שלהם עבור גבורה במלחמה, עבור הריגת בני אדם. אנו קיבלנו את שלנו עבור בידור בני אדם אחרים. לדעתי, אנו זכאים לכבוד יותר מהם."

הביטוי החזק ביותר לפציפיזם אצל ג'והן בא לידי ביטוי בשיר מתקליטו האחרון הנקרא: "I don't wanna be a soldier mama, I don't wanna die"

ובכן – אני לא רוצה להיות חייל, אמא, איני רוצה למות
ובכן – אני לא רוצה להיות מלאך, אמא, איני רוצה לעוף
ובכן – אני לא רוצה להיות כישלון, אמא, איני רוצה לבכות
ובכן – אני לא רוצה להיות חייל, אמא, איני רוצה למות
הו לא, הו לא, הו לא.

ובכן – אני לא רוצה להיות עשיר, אמא, איני רוצה לבכות
ובכן – אני לא רוצה להיות עני, אמא, איני רוצה לעוף
ובכן – אני לא רוצה להיות עורך-דין, אמא, איני רוצה לשקר
ובכן – אני לא רוצה להיות חייל, אמא, איני רוצה למות

ובכן – אני לא רוצה להיות קבצן, אמא, איני רוצה למות
ובכן – אני לא רוצה להיות נגב – עכשיו, אמא, איני רוצה לעוף
ובכן – אני לא רוצה להיות איש-כנסייה, אמא, איני רוצה לבכות
ובכן – אני לא רוצה להיות חייל, אמא, איני רוצה למות
הו לא, הו לא, הו לא.

החברה דורשת את פרעון מוסכמותיה, אך לג'והן אין בה אמון. יתר על כן – הוא מטיל בה חשד וטוען נגד החיצוניות המתוקה שלה, האשליית המסיונריות, אשר למעשה לא מצליחות להחביא את העוול הבסיסי הטמון בדבריהם.